

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natura 2000 ontwikkelopgave De Wieden fase 2

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

15 april 2024 / projectnummer: 3796

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Overijssel wil maatregelen nemen die bijdragen aan de natuurdoelen voor het beschermde natuurgebied De Wieden. In vier gebieden, 197 hectare in totaliteit (zie figuur 1), worden hydrologische herstelmaatregelen genomen zoals verhoging van het waterpeil en maaiveldverlaging, waarna ze worden ontwikkeld tot natuurgebied. De vier gebieden liggen al in het aangewezen Natura 2000-gebied¹. Met deze maatregelen komt er meer ruimte voor moerasvogels en de otter. Ook wordt ingezet op de ontwikkeling van blauwgraslanden.

Voor het besluit over het provinciaal inpassingsplan (PIP), de ontgrondingenvergunning, de watervergunning en het peilbesluit is een milieueffectrapport (hierna: MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'de Commissie') gevraagd te adviseren over de kwaliteit en volledigheid van het opgestelde MER².

Wat staat in het MER?

Het MER geeft de doelstellingen³ per deelgebied weer. Deze doelen komen voort uit de eerder opgestelde gebiedsanalyse en het Natura 2000-beheerplan voor De Wieden en Weerribben⁴. De onderbouwing van het plan en afwegingen daarbij staan in het inrichtingsplan⁵, die als bijlage bij het MER is opgenomen. In het MER zijn enkele meekoppelkansen en specifieke aandachtspunten onderzocht. Voorbeelden hiervan zijn de koppeling van de watersystemen van deelgebieden Beukers en Doosje, mogelijkheden voor commerciële rietteelt en effecten van de inlaat van water vanuit het Meppelerdiep op de waterkwaliteit in de boezem.

Per deelgebied zijn de effecten in beeld gebracht (aanlegfase en eindsituatie). Hieruit blijkt dat er in de aanlegfase veelal negatieve effecten zijn op bodem en ondergrond, archeologie, sommige beschermde soorten, mobiliteit en klimaat. In de eindsituatie zijn er positieve effecten op de te versterken natuurwaarden in De Wieden (het doel van het project), en daarnaast ook voor het grondwater, recreatie, en klimaat. In deelgebied Doosje worden in de eindsituatie negatieve gevolgen voorzien voor bodemkwaliteit en de landbouw.

¹ Aanwijzigingsbesluit De Wieden PDN/2013-035.

² MER Wieden Fase 2, Zomerdijk Zwartsluis, Beukers, Doosje, Polder Giethoorn Provincie Overijssel. Arcadis, 18 april 2023.

³ Pagina 8 van het MER. Voor Zwartsluis/Beukers zijn er doelstellingen voor broedhabitat voor moerasvogels (in ieder geval roerdomp, bruine kiekendief, porseleinhoen), leefgebied voor de otter en de ontwikkeling van blauwgrasland. Voor Doosje betreft het broedhabitat voor voornoemde moerasbroedvogels, en voor de bruine kiekendief ook foerageergebied. Voor polder Giethoorn richt het doel zich op broedhabitat voor roerdomp, bruine kiekendief en rietzanger, grote karekiet en op foerageergebied voor de bruine kiekendief.

⁴ Natura 2000 beheerplan De Wieden – Weerribben, 30 maart 2017. <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Beheerplan-De-Wieden-en-Weerribben.pdf> Gedeputeerde Staten van Overijssel hebben op 29 maart 2022 de beheerplanperiode voor het beheerplan Wieden en Weerribben verlengd voor een periode van zes jaar of – in het geval er eerder een nieuw beheerplan wordt vastgesteld – tot die datum. Binnen de looptijd van het verlengde Natura 2000-beheerplan wordt een nieuw, herzien beheerplan vastgesteld. Er is voor de tussentijd ook een ontwerp-addendum gepubliceerd. Dit addendum voegt maatregelen toe voor fosfaatreductie in oppervlaktewater, de grote karekiet en bestrijding van invasieve exoten. <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Natura-2000-Ontwerp-Addendum-Natura-2000-beheerplan-De-Wieden-en-Weerribben.pdf>. Voor het beheerplan is geen MER opgesteld.

⁵ IR 2 Inrichtingsplan Wieden fase 2, ter onderbouwing van het ontwerp voor Natura 2000 inrichting Zwartsluis, Beukers, Doosje en Polder Giethoorn Provincie Overijssel, 14 september 2023.

In het MER is aangegeven dat met de voorgenomen maatregelen de natuurdoelen voor deze deelgebieden worden bereikt. Daarbij zijn de gewenste arealen voor de natuurdoelen in Polder Giethoorn en Doosje niet geheel te realiseren. Deze worden nu gerealiseerd in Beukers en Zwartsluis.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is goed leesbaar, logisch opgezet en bevat een goede gebiedsbeschrijving van de deelgebieden. Ook zijn de achtergrond van het plan en het doorgelopen proces helder uiteengezet. Het MER bevat veel (technische) bijlagen, waar ook belangrijke milieu-informatie in zit.

De Commissie signaleert desondanks bij de toetsing van het MER en de bijlagen dat er nog belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het provinciaal inpassingsplan en de bijbehorende besluiten. Het gaat om de volgende punten:

- **Alternatief peilfluctuatie voor doelstelling moerasvogels:** er ontbreekt een alternatief dat uitgaat van natuurlijke (water)peilen in de deelgebieden in plaats van vaste peilen. Dit is mogelijk positief voor het creëren van geschikter riet voor moerasvogels (zie paragraaf 2.1 van dit advies).
- **Archeologie:** er mist nog informatie over de impact op archeologische waarden. De effecten zijn onvoldoende beschreven. Ook is het niet duidelijk of wordt voldaan aan de regels van de gemeente Steenwijkerland (zie paragraaf 2.2 van dit advies).
- **Waterkwaliteit:** er is nog onvoldoende inzicht in de effecten op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater, en wat de impact is op de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water (zie paragraaf 2.3 van dit advies).
- **Klimaatadaptatie en –mitigatie:** er ontbreekt informatie over de uitstoot van broeikasgassen (zie paragraaf 2.4 van dit advies).

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het plan.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1: Ligging van de deelgebieden Beukers, Doosje, Polder Giethoorn en Zwartsluis in De Wieden (bron: MER).

Aanleiding MER en achtergrond

Voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen en de functiewijziging van gronden is een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) nodig en voor het grondverzet ook ontgrondingenvergunningen. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage is het geheel plan- en project-mer-plichtig (categorieën D9 en C16.1 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage). Daarom heeft de provincie ervoor gekozen om een gecombineerd plan-/project-MER te maken. Voor het uiteindelijk kunnen realiseren van het plan is ook een watervergunning en een aanpassing van het peilbesluit nodig. Hiervoor is het waterschap Drents Overijsselse Delta het bevoegd gezag.

Wetgeving van toepassing op dit plan

Voor dit plan en het MER is nog de wetgeving zoals die gold vóór 1 januari 2024 van toepassing (zoals de Wet milieubeheer), en niet de huidige wetgeving (de Omgevingswet). Dit omdat het provinciaal inpassingsplan in procedure is gegaan voordat de Omgevingswet op 1 januari van kracht werd.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag (coördinerend) – in dit geval Provinciale Staten van Overijssel – besluit over het PIP.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3796 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen en aanbevelingen. Als deze in een tekstkader staan dan is het uitvoeren ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang van de leefomgeving bij de besluitvorming. Aanbevelingen die niet in een kader staan zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming – nu en in de toekomst – te verbeteren.

2.1 Onzekerheden in doelbereik

De uitvoering van de maatregelen is nodig om de instandhoudingsdoelstellingen voor de Wieden dichterbij te brengen. In het MER is per deelgebied het doelbereik weergegeven. Dat is gekwantificeerd in hectares leefgebied voor moerasvogels, verbinding voor de otter en blauwgrasland.

2.1.1 Doelstellingen Roerdomp, Bruine Kiekendief, Grote Karekiet en Porseleinhoen

De voorgenomen maatregelen in de vier deelgebieden dragen bij aan het halen van de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied De Wieden. In het MER en het inrichtingsplan staat meer informatie over de te nemen maatregelen, het aantal hectares broedhabitat of -leefgebied per gebied en het te ontwikkelen blauwgrasland. Er is ten opzichte van het oorspronkelijk beoogde aantal hectares per deelgebied wat geschoven, aangezien in sommige deelgebieden het oorspronkelijk beoogde areaal niet gehaald kan worden. De Commissie verwacht op grond van het MER dat de voorgestelde maatregelen belangrijk bijdragen aan meer foerageer- en broedgebied voor moerasvogels ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen voor De Wieden.

De Commissie beveelt aan om in volgende natuurherstelprojecten in het kader van beheerplannen het doelbereik voor vogelrichtlijnsoorten niet alleen te kwantificeren in hectares broedhabitat of -leefgebied. Maak ook een inschatting van het aantal extra broedparen dat indicatief (met bandbreedte) wordt verwacht, houd daarbij rekening met referentiedichtheden van broedgebieden van goede kwaliteit.⁶ Zo wordt duidelijker voor de besluitvormers en betrokkenen wat de te verwachte bijdrage is van het natuurherstelproject aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied.⁷

Alternatief natuurlijke peilen

Daarnaast merkt de Commissie op dat voor de Grote Karekiet (de moerasvogel met de grootste opgave) stevig meerjarig waterriet (bij voorkeur stromingsriet) nodig is. Door natuurlijke peilfluctuatie (winter/zomerpeil) en/of winddynamiek van water worden veel

⁶ De kwaliteit van broedgebieden van vogels wordt voor de aansturing en evaluatie van het beheer uitgedrukt in dichtheden (territoria/100 ha). Bij soorten van de habitatrictlijn is dat veelal niet goed mogelijk.

⁷ De instandhoudingsdoelen voor roerdomp (gemiddeld over de laatste 5 jaar 25 territoria aanwezig bij een instandhoudingsdoel van 30) en bruine kiekendief (16 territoria aanwezig bij een instandhoudingsdoel van 19) kunnen na uitvoering van dit project al behaald worden. De opgave voor porseleinhoen (13 territoria bij een instandhoudingsdoel van 19) is groter.

voedingsstoffen aangeleverd wat zorgt voor sterk riet, gunstige foerageercondities en lagere predatiekans door grondpredatoren. Die mogelijkheid is niet expliciet beschouwd in het MER⁸. Dat is vanuit een 'no regret' maatregel bezien begrijpelijk aangezien met het huidige plan ontwikkeling van waterriet plaatsvindt en daarmee positief bijdraagt. Tegelijkertijd doet de vraag zich voor of er nu kansen zijn om de kwaliteit van het broedhabitat voor kritische moerasvogels verder te optimaliseren en daarmee het doelbereik voor moerasvogels. Het hanteren van peilfluctuaties in de gebieden is mogelijk niet alleen positief voor rietontwikkeling.⁹

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, om natuurlijke peilfluctuatie te onderzoeken in plaats van het hanteren van een vast peil. Onderzoek wat de milieueffecten zijn en of dit leidt tot betere omstandigheden voor moerasvogels. Beschouw ook de mogelijkheid voor het creëren van meer dynamiek door wind, aangezien dit mogelijk ook positieve gevolgen heeft voor rietontwikkeling.¹⁰

2.1.2 Realisatie blauwgrasland

In het gebied Beukers wordt op de hogere zandrug¹¹ 6,4 hectare blauwgrasland (H6410) beoogd door een hoger waterpeil, aangezien dit de beste plek is en er op dit moment al enkele kenmerkende soorten voor dit habitatype aanwezig zijn. Er is in het MER geen lijst met de vindplekken van de gevonden soorten opgenomen. Ook is niet aangegeven om welke soorten het gaat.

De Commissie acht het aannemelijk dat de gekozen plek het meest kansrijk is voor blauwgrasland. Zij ziet echter onzekerheden in de realisatie van dit habitatype. blauwgrasland heeft een voedselarme (tot licht voedselrijke), basenhoudende bodem nodig met een waterpeil van in de winter op maaiveld en in de zomer iets daaronder. Het risico dat niet (direct) blauwgrasland wordt gerealiseerd, wordt in het MER benoemd. De grond kent vanwege historisch landbouwkundig gebruik een hoger fosfaatgehalte en ook het water kan te voedselrijk zijn. Op de korte termijn bestaat daarom het risico op hoge fosfaatbeschikbaarheid. Ook is de achtergronddepositie van stikstof is hoog, boven de kritische depositiewaarde voor dit habitatype (786 mol/ha/jaar¹²). Mogelijk zal er op korte

⁸ Alleen deelgebied Zwartsluis krijgt een flexibel peil (10 centimeter fluctuatie).

⁹ Het kan mogelijk ook zorgen voor minder p-mobilisatie en uitstoot van broeikasgassen, omdat bij flexibel peilbeheer de effecten op de interne biogeochemische processen relatief klein zijn. De tijdelijke droogval zorgt voor zuurstof beschikbaarheid in bodemtoplaag, wat zorgt voor minder of geen reductieprocessen (die zorgen voor het vrijkomen van fosfaat en uitspoeling). Wat leidt tot verlaging van alkaliniteit (hoog alkaliniteit is ongewenst in laagveen water). Dat maakt denitrificatie processen mogelijk (afname van de stikstofbeschikbaarheid), en zorgt voor geen vorming van methaan (sterk broeikasgas). Het flexibel peilbeheer met niet al te diep uitzaken van waterstanden biedt daarbij betere condities voor het riet en andere halophyten. Het leidt tot minder golferosie bij de rietoevers en stimuleert verlandingsprocessen. Dat heeft doorgaans tot een positief effect op de waterkwaliteit, op klimaat, en is beter voor rietontwikkeling.

¹⁰ Roodbergen M. & Foppen R.P.B. 2021. De Grote Karekiet in de knel. Analyse van sturende factoren in de achteruitgang van de Grote Karekiet in Nederland. Sovon-rapport 2021/97. CAPS-rapport 2021/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. [De Grote Karekiet in de knel. Analyse van sturende factoren in de achteruitgang van de Grote Karekiet in Nederland | Sovon Vogelonderzoek](#)

¹¹ Deze hogere, drogere zandrug ligt schuin door het midden in het gebied.

¹² Wieger Wamelink, Han van Dobben, Friso van der Zee, Arjen van Hinsberg, Roland Bobbink, 2023. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitatypen en leefgebieden van Natura 2000; Herziening 2023. Wageningen, Wageningen Environmental Research.

en midden–lange termijn eerst beheertype N10.01 (nat schraalgrasland¹³) van mogelijk matige kwaliteit komen. Met maaien en afvoeren duurt het namelijk vele jaren voordat het fosfaatgehalte in de bodem zal dalen.

De Commissie beveelt aan om in de vervolgfase te onderzoeken in hoeverre er nog optimalisaties mogelijk zijn voor het creëren van blauwgrasland. Te denken valt aan het dichten van de sloten die de zandrug doorsnijden en het dichten van de sloten aan weerszijden van de zandrug in plaats van die sloten te verbreden. Dit is beter voor opbolling van lokaal grondwater in de zandrug zodat er (zeer) lokaal kwelstroming kan ontstaan voor ontwikkeling van het habitatype blauwgrasland. Dit heeft ook een positief effect voor archeologie, aangezien er geen graafactiviteiten plaatsvinden nabij de zandrug waar hoge archeologische verwachtingswaarden zijn.

2.2 Archeologie

Voor het MER is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd.¹⁴ Daaruit blijkt alleen voor Zwartsluis een lage verwachting. Voor de overige gebieden Beukers, Doosje en Polder Giethoorn adviseert het MER om gedeeltelijk of geheel geen bodemingrepen uit te voeren. Het MER beschrijft de effectbeoordeling voor archeologie per deelgebied, echter in de referentiesituatie ontbreekt archeologie als thema. Het archeologisch bureauonderzoek werkt daarmee onvoldoende door in het MER.

De onderbouwing voor de ingreep–effect relatie is niet navolgbaar. Een voorbeeld hiervan is de onderbouwing van de zonering van de zandruggen in relatie tot de diepte en breedte van de aan te leggen sloten.

De effectbeschrijving in het MER is alleen gericht op de aanlegfase, de mogelijke effecten voor de gebruiksfase ontbreken. Door doorworteling (riet) en/of onderhoud is het goed denkbaar dat de archeologische lagen negatief beïnvloed worden, zeker als de bovengrond afgegraven wordt. Daarmee is de effectbeschrijving niet compleet. Daarnaast is uit het MER nog niet duidelijk op welke wijze het ontwerp rekening houdt met de archeologische (verwachtings–)waarden door het achterwege laten van bodemingrepen en diep wortelende beplanting.

Het gemeentelijke omgevingsplan van Steenwijkerland stelt voorwaarden aan de vergunbaarheid van het initiatief. Indien toch bodemingrepen plaatsvinden moeten de vervolgstappen in het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) worden gezet. Dit is nog niet voldoende in het MER beschreven. De Commissie constateert daarbij verder dat de ontwerpbeschikking van de ontgrondingen van watergangen (niet dieper dan 1 meter) niet overeenkomen met de planregels behorend bij het bestemmingsplan (niet dieper dan 0,5 meter). Uit de profieltekeningen van sloten blijkt dat in enkele gevallen dieper gegraven wordt dan het in de ontgrondingsvergunning gestelde maximum van 1 meter diepte.¹⁵

¹³ Dit is geen habitatype maar een beheertype, zoals gebruikt in het kader van SNL. De kwaliteit wordt afgeleid van de kwaliteit van doelsoorten. Zie hiervoor ook <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n10-vochtige-schraalgraslanden/n10-01-nat-schraalland/>.

¹⁴ Bureauonderzoek Archeologie De Wieden, Arcadis Archeologisch Rapport 263, provincie Overijssel, 27 november 2020.

¹⁵ Dwarsprofielen DP.05 en DP.06 op pagina 30.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, om:

- archeologie onderdeel te laten zijn van de referentiesituatie;
- de effecten voor de gebruiksfase te beschrijven. Onderbouw daarbij navolgbaar de oorzaak-effect relatie voor de aanleg- en gebruiksfase;
- aan te geven hoe met archeologische waarden in het ontwerp/voorkeursalternatief is omgegaan. Beschrijf de eventuele vervolgstappen in het kader van de AMZ.

2.3 Waterkwaliteit

In het MER wordt onderkend dat door de peilverhoging in de gebieden, vooral bij Doosje en Polder Giethoorn, nalevering van fosfor uit de bodem kan optreden. In het MER is echter niet aangegeven wat voor effecten dit heeft op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in de gebieden zelf. Ook is niet aangegeven wat het effect is van de afvoer van dit water op de waterkwaliteit van het ontvangend oppervlaktewater. In bijlage E van het Inrichtingsplan Wieden fase 2 wordt wel ingegaan op het effect van de gewijzigde hydrologische situatie van Beukers en Doosje op de waterkwaliteit van de boezem. De conclusies zijn dat er via het oppervlaktewater geen invloed is en dat de invloed via het grondwater te verwaarlozen is. Er wordt hierbij echter dus geen rekening gehouden met de P-mobilisatie uit de bodem, zoals die in het MER beschreven is. Hierdoor, maar ook door bijvoorbeeld uitwerpselen van vogels, kan de P-concentratie in Beukers en Doosje groter zijn. Voor de overige gebieden is in het Inrichtingsplan helemaal geen analyse gemaakt wat betreft waterkwaliteit.

Hierdoor is in het MER geen inzicht in de waterkwaliteit van het grond- en oppervlaktewater van de geïnundeerde gebieden en is geen rekening gehouden met P-mobilisatie uit de bodem en andere bronnen zoals watervogels. Het MER geeft ook informatie over het doelbereik in de gebieden. Ook is het effect van afvoer van dit (mogelijk verrijkt) water naar het ontvangend oppervlaktewater niet in beeld gebracht. Dit betreft de boezem (al of niet direct binnen het natuurgebied), en het Meppelerdiep (dat immers ook een waterlichaam is met waterkwaliteitsdoelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW)).

De Commissie adviseert hiervoor een eenvoudige, globale water- en stoffenbalans uit te voeren waarin de volgende posten worden meegenomen: kwel/wegzijging en water in- en -uitlaat, neerslag en verdamping, P-mobilisatie uit de bodem, en bemesting door watervogels (bijvoorbeeld ganzenslaapplaatsen). Hieruit kan een voorspelling van de P-concentratie in de gebieden zelf gemaakt worden. Breng vervolgens het effect van de afvoer van dit water op het ontvangend oppervlaktewater in beeld.

Mochten deze effecten aanzienlijk zijn, dan is het nodig om mitigerende maatregelen te onderzoeken. Te denken valt aan aanleg van een zuiveringsmoeras, peilfluctuatie en tijdelijke chemische zuivering van het uitgelaten water (zolang de P-mobilisatie een te groot negatief effect heeft). Daarnaast is extra monitoring van grond- en oppervlaktewater wenselijk.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, om:

- aan te geven welke P-concentraties in de verschillende gebieden verwacht worden op basis van de relevante bronnen;
- de effecten op de grondwaterkwaliteit weer te geven;
- de effecten van het uitgelaten water naar de boezem en het Meppelerdiep weer te geven. Geef aan wat de impact is voor de KRW-doelstellingen;
- mitigerende maatregelen te onderzoeken als er aanzienlijke negatieve effecten verwacht worden.

2.4 Klimaatadaptatie en –mitigatie

In het MER zijn per deelgebied de effecten op de uitstoot van broeikasgassen bekeken, in de aanlegfase en de realisatiefase. Vooral in de aanlegfase zijn er effecten door inzet van graafmachines waardoor er een negatieve score is toegekend. Bij de meeste gebieden is er in de realisatiefase een positief effect, doordat er door peilopzet minder veenoxidatie is. Ook wordt in het MER verwezen naar een studie uit 2019, waar de invloed van klimaatverandering op het watersysteem en de natuur is beschreven. Dit is in paragraaf 4.7.2 van het MER weergegeven, waarbij is ingegaan op temperatuurstijging en een veranderend neerslagpatroon (nattere winters en drogere zomers).

De Commissie mist echter nog in het MER een kwantitatieve onderbouwing van de uitstoot van broeikasgassen tijdens de aanleg- en realisatiefase. Het is mogelijk om de gevolgen van het project te kwantificeren (bijvoorbeeld met emissiefactoren voor de aanlegfase en vermeden emissies door vernatting veen). Ook missen maatregelen om (verdere) reductie van de broeikasgassen te bewerkstelligen (zoals voorkomen stagnatie water, waterstanden laten uitzakken, alleen plas-dras vernatting en versnelling van mesotrofe vegetatieontwikkeling).

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, om de (gereduceerde) broeikasuitstoot als gevolg van de aanlegfase en realisatiefase verminderde oxidatie van veen kwantitatief te onderbouwen. Ga daarbij in op de reductie van CO₂ maar ook tijdelijk meer CH₄, en emissies van veen dat droog wordt gelegd.

De Commissie ziet tevens dat er nog geen doorvertaling is gemaakt van de nu al bekende klimaatverandering en de gevolgen daarvan in de toekomst. Zij beveelt aan om de komende jaren deze doorvertaling te maken en te onderzoeken wat het veranderende klimaat voor gevolgen heeft voor de deelgebieden en daarmee het doelbereik. Dit levert ook waardevolle informatie op voor de monitoring, zodat kan worden bepaald of aanvullende maatregelen nodig zijn (zie ook paragraaf 2.6 van dit advies over monitoring).

2.5 Stikstofdepositie

In het MER is niet ingegaan op de stikstofdepositie die in de omvormingfase zal optreden door inzet van materieel. Er zijn geen maatregelen in beeld gebracht om de depositie te beperken. Deze informatie zal niet leiden tot een ander besluit omdat de functieverandering per saldo tot een (sterke) reductie van stikstofdepositie leidt en er geen toets aan de Wet

natuurbescherming nodig is. De wet (artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming) stelt namelijk dat geen Passende beoordeling nodig is voor plannen die nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied.¹⁶ Tegelijkertijd is de vraag aan de orde of de uitvoering zodanig geoptimaliseerd kan worden dat minder stikstofverbindingen geëmitteerd worden.

De Commissie beveelt daarom aan om voor de uitvoering te verkennen welke maatregelen mogelijk zijn om de stikstofdepositie bij de realisatiefase te beperken. Te denken valt aan het gebruik van elektrisch materieel, andere routes voor bouwverkeer of het combineren van werkzaamheden zodat er minder vervoersbewegingen nodig zijn.

2.6 Monitoring

De Commissie beveelt aan de monitoringparagraaf in het MER in het vervolgproces nader uit te werken teneinde de provincie en de terreinbeheerder in staat te stellen om de gevolgde aanpak te evalueren. Daarbij kan geleerd worden van successen en tegenvallers. Het realiseren van moerasnatuur met duurzaam waterriet en blauwgrasland is immers een complexe opgave, en mogelijk is het nodig om aanvullende maatregelen te treffen. De monitoringsresultaten kunnen bovendien gebruikt worden om de omgeving te informeren over de voortgang en de gevolgen. Het valt de Commissie op dat geadviseerd wordt in het MER om de resultaten van de ontwikkeling van moerasnatuur te monitoren op basis van het SNL¹⁷/Natura 2000-monitoringprogramma. Dit programma (met een meetfrequentie van eens in de zes jaar) is echter niet geschikt om de resultaten in voldoende detail te beoordelen.¹⁸ De Commissie beveelt aan om een representatief deel van het gebied (steekproefgebieden) jaarlijks te monitoren op basis van de geëigende protocollen.

In paragraaf 2.1 van dit advies heeft de Commissie aangegeven dat er onzekerheden zijn in het ontwikkelen van blauwgrasland in het gebied Beukers, vanwege de bodem- en waterkwaliteit én de stikstofdepositie (achtergrondbijdrage). De Commissie beveelt aan om – frequenter dan de zesjarige monitoring in het kader van SNL – te monitoren in hoeverre kenmerkende en indicatorsoorten voor schraalgraslanden en blauwgrasland zich ontwikkelen. Stel ook een plan van aanpak op met aanvullende maatregelen als blijkt dat er in het gebied geen goede kwaliteit blauwgrasland ontwikkeld, of onderzoek of er mogelijkheden zijn in andere gebieden om het habitatype te realiseren.

¹⁶ Pagina 19 van het MER.

¹⁷ Subsiestelsel Natuur en Landschap.

¹⁸ Schmidt, A.M., R.J. Bijlsma, L. Soldaat, C.A.M. van Turnhout, C.A.M. van Swaay, D. Zoetebier en I. Woltjer, 2015. Naar een samenhangend monitoring- en beoordelingssysteem voor het natuurbeleid; Deel I. Evaluatie van de bruikbaarheid van gegevens van de Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS voor de Europese rapportages. Wageningen, Alterra Wageningen UR (University & Research centre), Alterra-rapport 2645. 70 blz.; 19 fig.; 13 tab.; 24 ref. <https://edepot.wur.nl/345247>

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Annemie Burger (voorzitter)

dr. Agata Klimkowska

dr. Heleen van Londen

Tom Ludwig MA (secretaris)

Reinder Torenbeek

ing. Rob Vogel

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal inpassingsplan en diverse vergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Dit project valt onder de regelgeving van voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024). Voor deze procedure volgt daarom nog uit [onderdelen C en D van de bijlage bij het voormalige Besluit milieueffectrapportage](#) dat een MER vereist is. In dit geval gaat het om categorieën D9 en C16.1. Er is daarom een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van Overijssel voor het provinciaal inpassingsplan. Voor de watervergunning en aanpassing van het peilbesluit is het waterschap Drents Overijsselse Delta het bevoegd gezag.

Initiatiefnemer besluiten

Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3796](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

